

GORIŠKI SLOVENEK

izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravništvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

Naročnine:

Italijanska kraljevina: Celoletno Lir 10.
— Pol leta Lir 5.— Tri mesece Lir 2.50
En mesec Lir 1.—

Oglasi:

Oglasi na drugi strani Lir 1.— za vrsto —
Mali oglasi Lir 0.05 za besedo — Znižane
cene za letne naročnike.

Naše šolsko vprašanje.

(Glas z dežele.)

Na težak očitek v zadnjem svojem članku «na naslov goriških Italijanov», da se obnašajo nasproti nam goriškim Slovincem nekulturno in narodno nestrpnost, to se pravi z običnim izrazom šovinistično, se ni ni eden goriških Italijanov oglašil in z molčanjem so potrdili, da je bil ta hudi očitek upravičen.

Mislím, da sem pisal iz srca vseh goriških Slovincem, da hočemo imeti ne le toliko in takih šol, ampak še več in bolj, kakor smo jih imeli v barbarični Avstriji. Dejstvo, da se italijanski državniški sklicujejo na svobodnost, demokratičnost in kulturnost italijanske države, nas vendar opravičuje, da moremo in smemo pričakovati od italijanske vlade, da nam da vse potrebno, kar nas more kulturno dvigniti. In da dosežemo čim višjo kulturno stopnjo, nam so v prvi vrsti potrebne dobre šole, v katerih se bo naša mladina izobrazila v dobre člane človeške družbe in na korist svoji domovini.

Dve vprašanji, namreč, kako se iz silno revnega položaja gospodarski dvignemo in kako izšolamo našo mladino, ste danes v deželi najbolj pereči.

Lahko rečemo, da pouk v naših šolah na Goriškem je trpel že v letu 1914/1915 in sicer radi tega, ker je bilo nekaj profesorjev in učiteljev ter učencev iz višjih razredov gimnazije in učiteljske poklicanih pod orožje in so se morale že meseca maja 1915 po izbruhu avstro-italijanske vojne šole zapreti. Od tedaj in do danes leta 1919 t. j. sklozi čista štiri leta je bila naša mladina toliko ljudskosolska kakor ona srednjih šol — rekli bi — brez poduka. Pouk, ki ga je mladina dobivala v begunskih barakah ali tam, kjer so se begunci naselili, vrlo malo šteje. Posledica tega je, da je danes naša mladina zaostala za četrta leta v poduku in da je vsled pomanjkanja šolske discipline in vzgoje ter vojnih dogodkov, ki jih je videla, demoralizirana, da je človeka strah, kaj bo iz te mladine, če jih hitro in čimprej ne vzamejo zopet v roke dobri čiteltji in vzgojiteljji.

Od strani šolnikov se trdi, da je bilo v letu 1913/1914 v političnem okraju goriškem (brez mesta Gorice) 152 razredov z okroglim številom 13.000 učencev, a letos je zaključilo šolsko leto le 76 razredov z okoli 7600 učenci, tedaj za celo polovico manj. In še teh 76 razredov se je le za silo vzdrževalo radi pomanjkanja šolskih prostorov, učnih močij in učil.

Nas na deželi zanimajo seveda najprej naše ljudske šole, a imamo uprte oči tudi na slovenske šole v Gorici, ker tam je naša slovenska mladina obiskovala gimnazijo, možko in žensko učiteljske. Z žalostjo moramo priliti, da zaznamujejo naše slovenske šole v Gorici veliko ničlo. Ni jedra šola, ni ljudska ni srednja, ni bila lani v mestu odprta!

Ne vemo sicer natančno, koliko učencem ni bilo mogoče v zadnjem šolskem letu obiskovati pouka, a iz uradnih podatkov iz leta 1914/1915 posnemamo, da je bilo v enem letu na možkem in ženskem učiteljsku ter na gimnaziji in na realki 985 dijakov in dijakinj ter na nižjih šolah (ljudskih, pripravnicah i. t. d.) 1961, tedaj skupno 2946 učencev in učenk.

Lahko sklepamo, da je ostalo brez pouka v Gorici v zadnjem letu mnogo več ko 2000 učencev in učenk. Ta kulturna madež zadene tiste, ki so pouk hotoma zabranili.

Tu ni izgovora, da ni bilo mogoče otvoriti slovenskih šol, ker bili so na razpolago prostori in učitelji, a merodajni činitelji niso šol kratkomalo dopustili.

Slišali smo, da je višje mesto sklenilo, da se za leto 1919/1920 otvori vse slovenske šole v Gorici, a

da so merodajni in odgovorni možje v Gorici proti tej nameri protestirali, češ, da bi trpel italijanski značaj mesta, če bi se dovolile slovenske šole. Tako obnašanje je ne le nekulturno in šovinistično, ker se zapira naši mladini pot do izobrazbe, ampak je tudi gospodarski kvarno mestu Gorici sami, slovenskemu ljudstvu, deželi in državi.

Ne samo nekulturno, marveč tudi abotna je misel, da bi se postavile srednje šole za Slovence v kak kraj (v Ajdovščino ali v Tolmin) izven Gorice. Za take šole ni primeren vsak kot, ampak je potreben za razvijanje duha mladine kraj, ki je največje gospodarsko in politično središče v deželi, da se mladini razširi in razbistri duševno obzorje. In ta kraj je za nas edino primeren mesto Gorica, ki je nudila in bo nudila mladini tudi izven šole pripomočkov, da izpopolni šolski poduk in da dobi večjo orientacijo v življenju. V mestu najde knjižnic in čitalnice, a se tudi zlahka priuči italijanskemu jeziku in se v občevanju z Italijani ustvari med dvema plemeni prijazen odnos, ki je v deželi tako potreben. Če se pa hoče gojiti na eni in na drugi strani narodno nestrpnost in sovražnost, potem ste, gospodje, na pravi poti, le ustvarjajte dva tabora!

Gorica je trgovsko središče dežele, rekli bi, bazar, kjer deželani prodajajo svoje pridelke in kupujejo potrebnih stvari. Goriškim trgovcem so bili Slovinci z dežele najbolj in največji odjemalci. Če pride slovenska mladina v goriške šole, pusti v mestu mnogo denarja za stanovanje, preživljanje in oblačenje, a tudi stariši, ki prihajajo v mesto obiskovat svoje otroke, porabijo to priliko za nakup za hišo in gospodarstvo potrebnih stvari.

Če tirate slovenske šole iz mesta, bodo slovenski stariši v mestu in na deželi siljeni dati svoje otroke v šolo v Trst ali v Ljubljano. Kaj bo to gospodarski in tudi v drugem oziru pomenilo, ni težko uganiti. Tudi slovenski stariši bi imeli z izoliranjem svojih otrok manj izdatkov, če bi se otroci šolali v Gorici kakor če bi jih morali šolati v kateresibodi drugem kraju izven Gorice.

Da bi imela v tej dobi nujno potrebnega največjega štedenja dežela in država za oživotvorenje šol izven Gorice neizmerno visoke izdatke, je jasno; kajti zidanje novih šolskih prostorov, stanovanj za učitelje in konviktov stane dandanes nepreračunjivo svote.

Goriški Italijani, s tem, da tirate slovenske šole iz mesta, delate prokletlo slabo službo mestu samemu, deželi in državi.

Naše ljudstvo ne bo pripisovalo nekulturnega in šovinističnega vašega obnašanja le vam na rovaš temveč tudi vladi in državi, v kateri živimo, v kateri bo videlo le svojo mačeho in sicer hudo mačeho.

Goriški Italijani, vrzite tančico z očij, premotrite dejanski položaj, iznebite se praznega strahu, pokažite svojo kulturnost in ne ovirajte nam šol v mestu, ki nam pritičejo. Gradite strpljivost, prijateljstvo in bratstvo med narodi!

Na italijansko vlado pa gre naš poziv, da poskrbi, da se že s prihodnjim šolskim letom otvorijo vse slovenske šole na deželi in v mestu, kakor smo jih imeli pod avstrijsko, nam neprijazno vlado. Deželan.

* Tako torej naš dopisovalec. O tem govore usta, česar je srce polno. Ker stojimo kakor vedno na stališču sporazuma in ker je treba za dosego odkritosrčnega sporazuma pojasniti medsebojni položaj, če treba tudi s pikrimi besedami, moramo pozdravljati z veseljem vsako iskreno besedo, kajti le odkritosrčnost računava lahko na zopetno odkrito besedo.

S tem se ustvari naš on podlaga, ki je neobhodno potrebna za zbitenje položaja in izmenjavno vidikov, ki so danes res strašno enostranski, ker se ne more nihče živeti v nove razmere in zamisliti se v potrebe novega časa. (Op. Ur.)

Jadransko vprašanje.

Po tolikem času se zopet pričena govoriti o jadranskem vprašanju. Nekateri menijo, da je jadransko vprašanje res zopet v razpravi in navajajo kot dokaz dejstvo, da se je sestal v nedeljo Tittoni z Lloyd Georgesom v njegovem letovišiu v Manoi de Clair Fontaine. Konečno besedo pa se bo moralo seveda še pustiti Wilsonu. Koliko je resnice na sedaj po časopisih krožečih vesteh, je jako težko presojati.

Parizki dopisovalec časopisa il „Resto del Carlino“ prinaša v nedeljski številki neko vest od agencije Reuter, ki se glasi, da je predlagal italijanski minister zunanjih zadev, da se bi razlikovalo med mestom Reka ter pristaniščem in železnico, ki se da v najem društvu narodov za 99 let v svrhu, da se more pristanišča in železnice posluževati tudi Jugoslavija. Toda temu poročilu se dostavlja, da je ta predlog zadobil pritrditev Clemenceauja, ne pa tudi londonske in ameriške pritrditve.

To vest pa smatrajo drugi krogi le kot ameriške izmišljotine, v resnici pa da se ni doseglo nikakega zblizanja v jadranskem vprašanju. Smo vedno tam. Ena stranka zahteva, da se pusti vsaj mesto Reka Italiji kot „corpus separatum“, druga pa, naj se da odločitev na glasovanje na tako široki podlagi, da dobe Reko Jugoslavlani.

Pertinax v „Echo de Paris“ roti parizko konferenco, naj ne razdere z nepremišljenim korakom zavezniški blok s tem, da sprejme italijanske predloge, ki bi povzročili odpad Jugoslavije, stremiče očividno za tem, da se odtegne nevšečnemu nadzorstvu zaveznikov.

Se precej zanesljivo Clemenceaujevo glasilo pa posnema stanje jadranskega vprašanja tako-le: „Razni časopisi namigavajo na neko bližnjo rešitev reškega vprašanja. Vse, kar se more reči v tem trenutku je, da so se pogovori na prizadevanje Tittonija zopet pričeli. Razne rešitve so se zele v pretresovanje, toda nobena nima še Wilsonove pritrditve. Izključuje se radi tega tudi možnost, da bi podal Tittoni pri zopetni otvoritvi italijanske zbornice dne 5. septembra kakel točne izjave v tem predmetu. Le toliko se vè, da je imel Tittoni več daljših pogovorov s Clemenceaum in Balfourjem in „da ni izključeno, da se je razpravljalo v teh pogovori o jadranskem vprašanju“.

Vrhovni zavezniški svet, dobiva še vedno vznemirljive vesti iz Budimpešte. Vsi časopisi so prinesli brez komentarja listo članov nove ogerske vlade, ker nočej govedati, da nadaljuje Friedrichovo ministerstvo svoje življenje proti volji entente, ki vidi v njem orožje, s kojim se je povzdignil nadvojvoda Jožef na ogerski prestol. Sedanja vlada pa je z malimi spremembami, ista kakor je bila pod nadvojvodo Jožefom.

Zavezniški gledajo z nekakim iznenadeanjem, da je ostal na površju general Schmetzer, to je oni, ki je služil tekom vojne v vojnem štabu nadvojvode in je pri padcu Bele Kun vdr z oboroženo tolpo v sobo, kjer je zborovala nova socialistična vlada Peidlova. Nič manj presenetljivo je tudi dejstvo, da je zginil iz površja minister zunanjih zadev Lowaszy, ki je veljal za ententofila, in njegova nadomestitev s Czakyem, stariim diplomatom po poklicu, ki je deloval pred vojno v Rusiji kot tajnik pri avstro-ogerskem poslanstvu.

Francoski časopisnikar Herbertte se čudi, da vstraja Ogerska, ki je po Rumuniji vojaško zasedena, v odporu proti ententi in se vprašuje, na kako moč se naslanja Friedrichova vlada z ozirom na bližnje globoke spremembe v ogerski državi.

Rumunci se med tem pripravljajo, da zapuste Budimpešto. Vest prihaj od korespondenta lista „Chicago Tribune“, ki trdi, da so sklenili Rumunci vknriti se za reko Tiso, kakor hitro bode popravljen most pri Zolnoku, ki so ga porušili ogerski bolševiki. Rumunska vlada namerava odtegniti svoje čete“ piše Chicago Tribune, ker ne namerava izvrševati na ogerskem policije za parizko mirovno konferenco, na koje povelje (!) je zasedla Budimpešto in vrгла vlado Bele Kun. Istodobno pa odklanja tudi vsako odgovornost za posledice, ki bi jih znal izzvati odhod rumunskih čet.

Potemtakem bi ostal kot najvišja oblast v Budimpešti generalski svet, v kojem sedi tudi angleški admiral Brawbridge. Vprašanje ostane pa, kako bo de ta svet obvladal položaj, ker bajé nima skoraj nikakih čet. Toda parizki rumunski delegati trde, da jim o takim povelju ni ničesar znanega.

Mariborski plebiscit padel v vodo. Kakor je bilo predvidevati, tako se je tudi zgodilo. Kdor je pazljivošje zasledoval razpravo avstrijske zahteve po mariborskem železniškem križišču, je opazil

takoj, kaj namerava Tittoni doseči s plebiscitom. Amerikancem njegov predlog ni bil takoj jasn, ker niso poznali razmerja med slovenskim in nemškim prebivalstvom. Ker pa je večini konference ležee na tem, da se Jugoslavija poveča in ne zmanjša, so izumili zaveznički na podlagi boljnih informacij protipredlog, ki spravlja Tittonijev načrt ob vsak učinek. Ko se je tega zavedel Tittoni, je seveda popustil celo zadevo in tako tudi zaveznički. Vse skupaj je postalo „špas“, s kojim se je te zapravilo mnogo zatega časa in razburilo po nepotrebnem bolešno razpoložene duhove. Toda kljubo temu so mešali odnotne meje tako dolgo, da je prišlo v razpravo ozemlje med Muro in Dravo. Bajé dobi Nemška Avstrija v odškodnino za zgubo Maribora nekaj murskega ozemlja z Radgono vred, ne da bi se uveljavilo načeta ljudskega glasovanja.

Italija in Čehoslovaška.

Iz Rima dohaja sledeče poročilo: „O priliki svečane vročice dragocnega umetniškega izdelka generalu Piccione, koji dar je odposlal minister zunanjih zadev Čehoslovaške, Dr. Beneš, je izročil načelnik misije italijanskemu poveljniku prve čehoslovaške armade, ki se je bojevala na Slovaškem, lastnoročno pisano pismo sledeče vsebine: „Minister se spominja s hvaležnostjo pomoči, ki je je naklonilo vrhovno poveljstvo italijanske armade in armadi prideljano častništvo, organizaciji najvažnejših čehoslovaških kontingentov, ki so se oborožili izven mej svoje domovine.“

Popolnoma umejem, pravi, da je vsled od Vaše vlade doprinešenih žrtev, posebno v prevoznem vprašanju, je dosegla pod Vašim poveljstvom čehoslovaška armada proti koncu minolega leta meje naše republike in tako za vselej zavarovala našo zavojevano prostost. Nepozabna ostanejo v naši zgodovini dejanja te armade, kojega jedro je bilo komaj ustanovljeno, ko mu je vže njegov odlični organizator general Graziani nakazal v obrambo važen odsek italijanske fronte. Nosil je lep kroj alpskih čet je tvorilo največje odlikovanje za naše mlade vojsake, ki so se borili ob njihovem bolku.“

Potem, ko je minister opomnil in pohvalil delovanje generala Piccioni za organizacijo in povratek v domovino čehoslovaških čet, nadaljuje pismo: „Teža važnega vsehpa ni bilo mogoče doseči drugače kakor z materijelno pomočjo, ki je je naklonjevala italijanska vlada z zalaganjem obleke, živeža in vojaške opreme.“

Čuti hvaležnosti 80000ih naših rojakov, ki so se povrnili na svoje domove v italijansko-češki uniformi, spomin prijateljskega sprejema, ki so ga bili deležni pri gostoljubnih prebivalcih severne in osrednje Italije, vse to nudi najboljša jamstva. Od Italije podana pomoč, ki ostane med našim narodom vedno v visokem spoštovanju, bode vedno dragocena spodbuda, da se ohrani medsebojno simpatijo med obema državama.

Naši vojski so se naučili ceniti delavnost in veliko ljubezen do domovine Vašega demokratičnega naroda in kedar bodo zginile posledice te nesrečne vojne, bode ta skušnja po naravni poti ustvarila najtesnejše gospodarske odnose, ki so že sedaj z jako povoljnim vspehom pričeli.

Solidarnost in sodelovanje, ki se je vršilo med našima dvema državama v najtežjih trenutkih, se bode v bodočnosti v naših gospodarskih odnosih poglobilo, kar sicer ni drugega kakor posledica naravnega zakona, ki ga nam narekujejo potrebe naših dežel. ki se spopolnujejo v raznih ozirih.“

Beneš končuje svoje pismo z izrazi hvaležnosti in globokega priznanja za italijanski narod ter za njegove zastopnike „kojih pomoč v težkih urah ostane nepozabna v spominih čehoslovaškega naroda“.

„Agramer Tagblatt“ za italijansko-jugoslovanski sporazum.

Pod tem naslovom prinaša „Era nuova“ izvleček iz nekakega članka, ki ga je pisal Spiridijon Gopcevic glede vnanje politike Jugoslavije v „Agramer Tagblatt“u. Ker do izvirnika ne moremo, posnemamo to, kar navaja „Era nuova“ in kar bi bilo iz našega stališča res odobravana vredno.

„Nahajamo se v sosedstvu s sedmimi državami“, tako piše Gopcevic, „od kojih šest so naši sovražniki. V takem položaju ne bi mogla živeti nobena država in tim manj mala in vboga(?) Jugoslavija. Kraljestvo S. H. S. potrebuje zaveznikov. Toda najtrdnjše zveze so brez učinka, ako ne odgovarjajo natančno interesom zavezniških držav, kajti v slučaju sile ali odpovedjo zaveznički obljubljeno pomoč ali pa obrnejo orožje proti zaveznikom, kakor smo videli tudi v tej vojni. Radi tega je treba iskati načina, da se spravimo zavezništva v soglasje z medsebojnimi interesi.“

V pričujočem slučaju je med sedmimi mejaši Jugoslavije najbližji in močnejši sosed brez dvojbe Italije in potemtakem tudi nazaželjenejši prijatelj ali pa najstrašnejši sovražnik. Mislim, da ni nobenega med nami, ki ne bi hotel živeti v miru in prijateljstvu s to državo. Dobri odnosaji bi bili v veliko korist za obe državi.“

Seveda predpostavlja člankar pogoj, da se odpove Italija svojemu namenu, izločiti Jugoslavijo od morja in zaslužniti jo. Velika Italija se nima ničesar bati od male Jugoslavije, ki nima ne železnice ne industrije ter ne more sama ob sebi proizvesti niti ene šivanke, dočim se more okoristiti Italija s tem, da bi prodajala Jugoslaviji svoje industrijske proizvode, s kojim ne bi mogel nihče konkurirati v cenah radi bližine in malih prevoznih stroškov, in se bi mogla istodobno zalagati tudi z lesom in živežem, ki ga nujno potrebuje.

„Od Avstrije zasejano sovražstvo med Italijani in Slovani v ozemljih z mešanim prebivalstvom ovira razvoj odkritosrčnega prijateljstva, ki je zahteva dobro mišljeno zavezništvo; toda ne smemo se strašiti nobenega truda, da izločimo to vkoreninjeno zmoto.“

Ako bi nehala gledati Italija Balkane kakor svojo bodočo kolonijo, (za kolonizatorje nimamo prostora in si moramo radi tega želeži, da dobi Italija potrebna ozemlja v Malí Aziji in v Afriki) zamoren postati najboljši sosed. Ako pa se izjalovi ves naš trud, da bi pridobili njevo prijateljstvo, tedaj ostane Italija sovražnica, proti koje možnosti, da bi nam škodovala, moramo uporabiti vse naše moči v vnanji politiki.“

Tako torej modruje Gopcevic. Obzljujemo za sedaj, da je danes še osamljen v svojih gotovo pametnih nazorih, ki zahtevajo le treznjših časov kakor so današnji.

Kedar pa bode tudi Jugoslavija prosta velikega vpliva, takrat seveda upamo na velik preobrt v mišljenju jugoslovanskih činiteljev.

Mirovna pogodba z Avstrijo je dogotovljena. Mirovna pogodba z Avstrijo je konečno vendar le dovršena in opremljena nota je bila tudi potrjena od vrhovnega zavezniškega sveta. Pogodba je bila odposlana tudi narodnemu tiskovnemu urad in bode dotiskana v nekaj dnevih. Včeraj je imela biti vročena mirovna pogodba Rennerju s pogojem, da se mu dovoli rok petih dni za odgovor. Radi tega se predvideva podpis mirovne pogodbe v Saint Germain-u za dne 7. t. m. „Temps“ pravi, da s to mirovno pogodbo ni rešeno tudi reško vprašanje. Glasom „Temps“-a bi bil popravljen vrhovni zavezniški svet mejo, ki teče med Jugoslavijo in Nemško Avstrijo na Staverskem. Nova meja da teče bajé ob gorjenji Muri in izloča mesto Radgono.

S tem se je spoprilo v nekako ravnotežje avstrijsko notranjo politiko, ker pridobi vlada trščanske socialce, ki imajo mnogo privržencev in ravnokar omenjenem ozemlju. Kljubo temu se presoja položaj avstrijske vlade s kritičnim očesom, ker bi znalo razočaranje ljudstva nad sedanjo vlado, ki ni mogla korenito premeniti mirovnih pogojev, povzročiti zopetni nastop katoliške stranke, ki je za monarhijo, ali pa pomagati na površje najskrajnejšim socialističnim tendencam, ki so poosobljene v Fritz Adlerju in Bauerju. Ako povzroči Rennerjev povratek na Dunaj novo vladno krizo, je veliko vprašanje, kaj se zgodi tudi z ozirom na ogerski položaj, kjer sili reakcija z veliko močjo na površje.

V zadnjem trenutku je postala torej avstrijska mirovna pogodba resno vprašanje srednjoevropske politike, kajti vsak notranji zapletljaj bi prevrgel vse dosežene delo parizke mirovne konference, ki bi stala pred novim položajem. Dobro bi bilo vsled tega, da se bi vresničila vest, da bode dne 7. t. m. podpisana mirovna pogodba z Nemško Avstrijo, kajti s tem bi bil storjen res velik korak naprej v mirovnih vprašanjih.

Wilson se bojuje s senatom. Kakor poročajo iz Amerike, je Wilson odločen podati se čim preje na vže objavljeno potovanje preko glavnih mest „Zjedinjenih držav“ vstevši tudi ona ob tihem morju, od koder prihaja skupina njemu nenaklonjenih senatorjev. Borah in drugi najzagrizenejši politični nasprotniki predsednika mu sledé od mesta do mesta držče povsod govore na prejšnje Wilsonove poslušalce. Po tem potovanju in ugotovitvi ljudskega razpoložanja bode dosti lažje uganiti, kam se nagne večina senata in rešitvi mirovne pogodbe. Izhaja namreč istinito, da tudi med republikanci ni prave edinosti v podpiranju Borah-a in njegovih tovarišev ter da ni izključiti možnosti, da se vrže ta skupina v zadnjem trenutku na predsednikovo stran, ako se pokaže ljudsko mnenje sovražno obstruk-

ciji, ki jo sedaj delajo predsedniku naj-skrajnejši republikanci.

„Chicago Tribune“ je povpraševala tudi senatorje in trdi, da je 44 senatorjev trdno odločenih, da bodo zahtevali spremembo mirovne pogodbe, 40 jih hoče mirovno pogodbo odobriti v predloženi obliki, 12 jih je pa v dvomu in čakajo, da se razločno pokažejo tendence med volilci. Jasno je, da odvisi odločitev baš od teh dvomljivcev. Značilen je pa v tem pogledu optimizem demokratov. Senator Hitchcock, udan pristaš Wilsona in član komisije vnanjih zadev, ki je glasovala te dni razne predloge proti odobrenju mirovne pogodbe, izjavlja danes javno, da je izrekel napram Wilsonu svoje trdno prepričanje, da bode glasovalo z demokrati vred 10 ali 12 republikancev za ratifikacijo mirovne pogodbe brez nikake premembe. In marsikdo trdi, da se zgodi istinito tako.

Vsekakor je tudi uvaževanja vredno poročilo pariškega korespondenta na new-yorski list „New York Sun“, ki trdi, da jo je popihal polkovnik House, neločljivi prijatelj Wilsonov med razpravljanjem nemške mirovne pogodbe na Anglesko, kjer preganja vročino v neki oddaljeni vasi, ker so nastali njegovi odnosi z Wilsonom vse drugo prej kakor prijateljski; korespondent naševa tudi do-zvedne vzroke spora teh dveh starih prijateljev in sicer, da je silil House tudi vžaljen, ker ni hotel Wilson ubogati njegovega nasveta, da bi ločil statute zveze narodov od mirovne pogodbe.

Sicer pa je treba te vesti o sporih med Housejem in Wilsonov sprejemati z velikim nezaupanjem, ker je navada pri ameriških listih, da trosijo od časa do časa take vesti v svet.

Reakcija na Ogerskem.

„Berliner Tagblatt“ poroča da je uvedla nova ogerska vlada v svoji prvi seji celo vrsto novih „diktatoričnih, dvoum-nih in reakcionarnih vkrepov“. Poročevalec dostavlja, da je sedaj kakor prej nadvojvoda Jožef duševni voditelj sistema in zanikuje, da zamore predstavljati ta vlada 97% domačega prebivalstva. V novem ministerstvu so zastopani reak-cionarni monarhisti starega režima, kle-rikalci in mali posestniki, ne pa tudi de-lavci, demokratični in kmetski krogi. Friedrichova vlada ne zastopa vsled tega več nego tretjine ogerskega prebivalstva, dočim zavračati ostali dve tretjini pre-bivalstva odločno ta reakcionarni režim.

Glasom informacij, ki jih je dobila „Frankfurter Zeitung“ se vzdržuje mini-ster Friedrich, ker ga podpirati rumunska in francoska misija.

Glasom poročil, ki jih prinašajo „Mün-chener neueste Nachrichten“ je vže pričelo volilno gibanje. Od starih strank se pojavljajo edino še krščanski socialci; druge so vse vsaj po imenu nove stranke z nacionalistično barvo in sicer se zovejo: „Ogerska narodna zveza“, „Probujevalna ogerska stranka“ in „Na-rodna delavska stranka“. Socialisti se niso še prikazali. Proti njim dviga Fried-rih v notih na mirovno konferenco ob-tožbo, da so trpeli boljševiško pošast in da so jo popihali v inozemstvo, mesto da bi ostali doma. V istem dopisu navaja tudi Friedrich težkoče, ki se zoperstavljajo sestavi takega ministerstva, da bi vsem ugajalo, kakor na pr. vojaškim misijam rumunskemu poveljstvu in narodni večini. Friedrich zahteva ponovno, da se bi tuji-misije ne vmeševale v notranjo politiko; zato da nudi ententi jamstvo za pravilno postopanje pri volitvah in prosi mirovno konferenco, da pošlje na Ogersko nad-zorovalno delegacijo, v koji naj bodo zastopani tudi socialisti.

Casopisi in dunajski politični krogi so seveda skrajno nasprotni novi Friedri-chovi vladi, ki jo smatrajo za reakcijo-narno in klerikalno. Poslednji čas je nam-reč Friedrichova vlada posebno povda-rjala svoje velekrščansko mišljenje in zvalila krivdo ogerskega bolševizma na budimpeštansko židovstvo tako, da po-meni dandanes beseda žid in bolševik eno isto.

Italijanska misija zapustila Ljubljano?

Tržaski „Lavoratore“ prinaša vest, da so člani italijanske misije zapustili Ljubljano, nekateri da so se podali v Trst, drugi pa v Celje (?) Domneva se, da se bode imelo odslej še večje težavnosti za reševanje prošenj za potne liste.

Domače vesti

Popravljanje poslopij se bode nadaljevalo: Od kr. civilnega komisarijata v Gori-ri dobivamo obvestilo, da se bode kljubu vpeljavi civilne uprave nadaljevalo s po-pravljenjem poškodovanih poslopij potom vojaških oblasti, v kolikor so seveda te poprave neobhodno potrebne.

Izpred sodnije: 41 letna Cecilija Ipavec iz Bat je bila zatožena, da se je našlo pri njej v prošlem mesecu novembru razne vojaške obleke in perilo, koje je nakupila glasom njene izjave od neznancev. Radi tega je zakrivila prestopke „neprevide-

ga nakupa“ in se je morala zagovarjati pred okrožnim sodiščem.

Na isti način sta prišla pred sodnijo Marija Marocco, po poklicu kovač, 20 let star in Amalia Guarnelli, 45 let stara, oba stanujoča v Gradežu, kjer sta bila zasačena meseca oktobra 1917 v posesti večje množine mila in odeje vzete iz neke bližnje hiše, ki je bila zapuščena. Obtožena se opravičujeta s tem, da je bil njihov namen vrniti blago postavnim lastnikom, kedar se bi vrnili domov. Potemtakem bi bila vzela blago le v svrhu varstva in ne vporabe. Vsekakor se jima je posrečilo prepričati o svoji nedolžnosti sodni dvor, ki jih je dejanski oprostil.

V Soči je utonil. Prek nekaj dnevi je utonil v Soči italijanski finančni stražnik Dimonda Gregorio iz Cisterne pri Noli. Reče se ni poznal posebnosti naše Soče, ki ga je pogoltnila v svoje vrtince, kedar so mu opešale moči.

Smrten padec 24 letni dminar Ivan Masari, stanujoč na gradu II štev. 19 se je hotel prejšnji večer ogniti na pokopališki ulici težkemu avtomobilu. Pri tem je pa revež padel v Korenj tako nesrečno, da je bil na mestu mrtev.

Razsuta hiša. Hiša štev. 16, v via Ascoli je že delj časa izgledala jako malo trdno. Prejšnji večer se je razsula streha sama ob sebi. Kamenje je letelo po hodnikih in dvorišču in čudež je, ako ni bilo nobene nesreče. Zakaj se pa ne posujejo taka občje nevarna poslopja, ki jih ni mogoče več popraviti?

Pretepalce. Eugena Crasevitz-a iz Loč-nika so odvedli v zapor, ker je bil ob-tožen, da je hudo pretepel nekega Ivana Leščaka iz Gorice.

Nezгода pri delu 16 letni kmet Franc Černic iz Sv. Mihela je cepil prejšnji dan drva. Najbrže ni mogel biti posebno spreten, ker si je pri tem delu odsekal tudi palec. Prišel se je zdraviti k tukajšnim vsmiljenim bratom.

Stanje prebivalstva od 26-28 avgusta. Rojenih: 2 možka in 2 ženski, 2 poroki, umrli so trije možki in trije ženske.

Iz Lokavca. Po dolgem bolehanju je dne 20. avgusta t. l. umrl obče spošto-vani in daleč na okoli znani, večletni župan, cenilec in cestni odbornik gosp. Anton Humar. Cenjeni družini iskreno sožalje. Naj počiva v miru!

Izvoz in prevoz. Generalni Civilni komisar je izdal 29. t. m. naredbo, s ka-tero se določa: 1. Za prevoz inozem-skega blaga preko ozemlja Julijske Be-neciije ni treba nikakršnega posebnega dovoljenja in sicer niti za inozemsko prevozno blago, ki je že od začetka do-ločeno za inozemstvo, niti za ono, ki je namenjeno v tržaško prosto luko in odtod za izvoz v inozemstvo. 2. Izvoz iz Julijske Beneciije kamorkoli ni pod-vržen nikakršni omejitvi in nikakšnemu dovoljenju, izvzemši blago, ki je nave-deno v posebnem seznamu (živina, ži-vila, kolonijalno blago, droge, krma, si-rovine, drage kovine, zdravila, kurivo, gnojila, manufakturno blago) Za to blago daje dovoljenje za izvoz generalni civilni komisar. 3. Začasno je dovoljen svobod-en izvoz brez vsakega dovoljenja za nekatere vrste navedenega blaga, kakor jih določa zopet poseben seznam. — Oba seznama sta na razpolago pri pri-stojnih oblastih. Izšla sta tudi v posebni izdaji uradnega „Osservatora“ št. 196. od 29. t. m.

Čehoslovaški predel v tržaški prosti luki. „Nazione“ poroča, da se je v tržaški prosti luki prepustil začasno Čeho-slovaški en hangar s primernim okolišem v svrhu izkrcanja 80.000 čehoslovaških vojakov, ki se vračajo iz skrajnega vzhoda preko Trsta v svojo domovino. Ta koncesija more prenehati takoj po končanem izkrcavanju. Za trgovinske pose-se Čehoslovaški, nasprotno vestem, ki so se raznašale, ni odstopil nikak predel tržaške proste luke.

Stanovanjske stvari. Generalni civilni komisar je izdal naredbo, ki določa da utok na razsodiško komisijo zaradi pre-membe v kronah plačevane stanarine v lire v enaki izmeri ni dovoljen, če na-jemnik ne dokaže, da je od 1. julija t. l. dalje plačeval stanarino v izmeri, ki od-govarja zameni kron v lire po 40%. Ta naredba velja tudi za že vložene toke pote razsodiški komisiji, glede katerih pa je najemnikom dovoljen tridesetdneven rok po razglasitvi te naredbe, da urede svoja plačila od 1. julija dalje v smislu te naredbe.

Prestop premirne črte. Z ozirom na že objavljeno odredbo, da za prestop premirne črte niso več potrebne potne spremnice (salvacondotti), se obvešča ob-činstvo, da urad za potne liste v ul. Sa-nitè št. 6 od 31. t. m. dalje ne bo več sprejemal prošenj za dovoljenje za pre-stop premirne črte in tudi ne bo več podaljševal zapadlih dovoljenj. Že vlo-žene prošnje pa se še rešijo in morejo prosilci v določenem roku priti po do-voljenja.

Dovoljenja za izvažanje blaga. Krajevni generalni civilni komisarijat za Julijsko Beneciijo sporoča: Vsa dovoljenja za iz-važanja, katera je izdal kr. gubernatorat Julijske Beneciije do 6. avgusta t. l. so veljavna do vstevši 15. septembra t. l. Blago, za katero se je izdalo dovoljenje, se mora v tem roku predložiti krajevnim carinskim uradom. Po poteku tega roka so zgoraj navedena dovoljenja neveljav-na in se morajo torej obnoviti. Ta odlok seveda ne velja za blago, ki se po na-redbi, izdani 28. t. m. št. 20.432 l. E., sme izvažati brez dovoljenja.

Odbor za varstvo interesov prebival-stva v po kr. Italijanskih četah zasede-nem ozemlju naznanja, da je sklenilo avstro-ogersko vojno ministerstvo v likvi-daciji (mornarski oddelek) izplačati biv-šemu moštvu avstro-ogerske mornarice denarne depozite, ki pritičejo posameznim mornarjem za njihovo službovanje. Kdor meni, da ima pod tem naslovom, kaj zahtevati, naj se obrne na civilni politični komisarijat.

Izdajatelj: JOSIP PETERNEL
Upravitelj in urednik: Karol Jusič.
Tiskarna G. Juch v Gorici.

Ludovik Zotter Brivec na travni-ku št. 17. Se pri-poroča postrež-ba, hijeničica, sprejme tudi aboniranje.

OZGANILO,

s kojim se obvešča interesirane stranke, da je prevzela

RIUNIONE ADRIATICA DI SICURTÀ

v teh deželah v svoje področje vsako zavarovanje proti požaru, vlamu in za kristal od zavarovalne družbe „Feniks“ in „vzajemne iz Gradca“ za to se vabijo vsi zavarovanci pri teh družbah, da se oglasijo čim prej v uradu podpisane za ureditev dotičnih zavarovanj.

Glavni zastop v Gorici
Riunione Adriatica di sicurtà
Gorica, Via G. Carducci 10.

PROSTOVOLJNA PRODAJA POSESTVA

V TOMAJU NA KRASU.

Dne 10. septembra ob 9. uri predp. se prodaj v TOMAJU veliko posestvo obsto-joče iz dveh hiš in več gospodarskih pos-lopij, vinogradov, njiv, travnikov, paš-nikov in gozdov.

Dražba se bo vršila na licu mesta v TOMAJU št. 46.

Prodajalo se bode vsako zemljišče za se. Dražbeni pogoji so na vpogled pri notarju v Sezani.

!BAZAR!

Na Verdijem tekališču
Corso Giuseppe Verdi 13

Se nahaja bogata zaloga galan-terij, papirja, dišav, toaletnega mila, steklenin, glinastih posod in posebno bogata izbira raz-glednic in časnikov.

Prodaja se vse na drobno in na debelo
Edina zaloga papirja „Abadie“

S cenami ne more nihče konkurirati.

: Leopold Zakraisek :

Šolske pisanke se dobi v pa-pirni trgovini
ANTONA PERTOT
GORICA - Via Municipio 4 - GORICA
filjalka, Via Teatro 18,
ki je bogato založena z raznovrstnimi pisarniškiimi potrebščinami, šolskimi knji-gami i. t. d. Ima tudi knjigovoznico in sprejema izdelovanje fotografičnih slik, klišejev in druga slična dela.

Naznanjam, da sem začel stre-hokrnilno obrt

v Gorici
(Largo Nicolò Pacassi 3 in 5)

in se priporočan hišnim go-spodarjem, ki sem jo v staun dobro in hitro postreči. Spre-jemam tudi izdelovanje vsaka-vrstnih načrtov in stavbenih proračunov.

Maksimiljan Poberaj
arhitekt.

Giov. PATERNOLLI

CORSO G. VERDI 38.

Najstarejša knjigarna in trgo-vina s pisarniškiimi predmeti. Bogata zaloga vsakovrstnih pisarniških potrebščin, slik, ■■■ barv i. t. d. ■■■

SLOVENSKE KNJIGE.

Zaloga italijanske slovnice za Slovence: „Italijanščina za Slo-vence“ sp. V. Bandelj. ■ Slovarji italijansko-slovenski, in slovensko italijanski. - Slo-■■■ venska postrežba ■■■

SIGON JOSIP
Gorica, Ulica Rastello 8

Velika zaloga vsakovrst-nih ur, verižic in zlatenin
Najnižje cene

Borovaz & Colledani
GORICA, Riva Castello št. 4
Zaloga manufakturnega blaga na debelo
ZMERNE CENE

Tovarna bombažastih izdelkov Trobaso
INTRA (Lago maggiore)

Zastopana po gosp.
ARTURJU BONESCHI

Glavno skladišče v MILANU
s filjalkami v Turinu, Trstu, Bombayu in Smirni

je otvorila
v GORICI
Via Cesare Battisti 6 (poprej gledališčina ulica) Prodaja se vrši na debelo

svojo veliko zalogo tkanil in predenih izdelkov